

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A BANKTITOK JOGI VONATKOZÁSAI MAGYARORSZÁGON

Szerzők:

dr. Papp Erika és dr. Turzó Tamara¹

¹ Dr. Papp Erika az Ormai és Társai CMS Ügyvédi Iroda Bank- és Pénzügyi jogi csoportjának vezetője, dr. Turzó Tamara ugyanezen csoport egyik szenior ügyvédje.

Az Európai Unión belül az adóelkerülések visszaszorításának megoldása jegyében napjainkban egyre inkább előtérbe kerülnek a tagállami banktitok jelenlegi szabályainak fellazítására irányuló törekvések. A téma aktualitása miatt jelen cikkünkben a banktitok jelenlegi magyarországi szabályozását mutatjuk be dióhéjban a vonatkozó felügyeletei gyakorlattal együtt.

1. A banktitokról általában

A banktitok olyan garanciális szabály, amelynek révén az egyes pénzügyintézetek védelmet biztosítanak ügyfeleik számára, annak érdekében, hogy az ügyfelek bizonyos bank által kezelt adatai (ideértve többek között például az ügyfelek bankszámla-számát, az ügyfelek nevét, az ügyfelek bankszámláin lévő összegek nagyságát stb.) illetéktelenül valamely harmadik személy, illetve a nyilvánosság tudomására jussanak és/vagy hozzáférhetővé válhassanak. Bár a banktitok mint alapelv számos országban elterjedt, a banktitok részletszabályai országonként változnak.

2. A banktitok jelenlegi szabályozása Magyarországon

A banktitok körét, kezelésének és jogszerű kiadásának tételes jogi szabályait Magyarországon a Hitelintézeti Törvény² tartalmazza. A tételes jogi szabályozást a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete („PSZÁF”) által kiadott ajánlások, illetve felügyeleti állásfoglalások továbbárnyalják. Bár a felügyeleti ajánlások és állásfoglalások nem bírnak kötő erővel, mivel tartalmazzák a PSZÁF álláspontját egy-egy eseti kérdés kapcsán, így általánosságban elmondható, hogy a gyakorlat a tételes jogi szabályok értelmezése kapcsán minden esetben támaszkodik ezen felügyeleti ajánlásokra és/vagy állásfoglalásokra. Így a banktitok jelenlegi magyar tételes jogi szabályait a felügyeleti jogértelmezés sok esetben addicionális követelményekkel egészíti ki.

2.1 Banktitok fogalma, köre

Valamennyi ügyfélnek jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy az olyan alapvető személyes és pénzügyi adatai, amelyek a vele kapcsolatban álló pénzügyi intézmény, illetve a pénzügyi intézmény adott közvetítőjének a rendelkezésére állnak ne jussanak illetéktelen személyek tudomására, azokat az adott pénzügyi intézmény, illetve közvetítő bizalmasan kezelje. Ezért az ilyen adatok főszabály szerint

² A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény

védelmet élveznek, azaz banktitoknak minősülnek. A Hitelintézeti Törvény ennek megfelelően banktitoknak minősít minden olyan, az egyes ügyfelekről a pénzügyi intézmény (közvetítő) rendelkezésére álló tény, információt, megoldást vagy adatot, amely az ügyfél személyére, adataira, vagyoni helyzetére, üzleti tevékenységére, gazdálkodására, tulajdonosi, üzleti kapcsolataira, valamint a pénzügyi intézmény által vezetett számlájának egyenlegére, forgalmára, továbbá a pénzügyi intézménnyel (közvetítővel) kötött szerződéseire vonatkozik. A PSZÁF több banktitokkal kapcsolatos állásfoglalásában egyértelművé tette, hogy az ügyfelek neve, lakcíme és telefonszáma is beletartozik a banktitok körébe³.

2.2 Banktitok kiadhatósága

Főszabály szerint a banktitkot időbeli korlátozás nélkül köteles megtartani, akinek az a birtokába jut. A Hitelintézeti Törvény rendelkezései folytán azonban bizonyos esetekben a banktitok harmadik személy részére jogszerűen kiadható. A banktitok jogszerű kiadásának három fő esetcsoportját mutatjuk be a következőkben. A banktitok kiadhatósága kapcsán a PSZÁF garanciális szabályként rögzítette, hogy minden egyes ügyfélhez kapcsolódó banktitok kiadhatóságát egyedileg kell értékelni⁴.

2.3 A banktitok kiadhatóságának főbb esetei

2.3.1 Ügyfél vagy annak törvényes képviselője felhatalmazása alapján

Az ügyfél vagy annak törvényes képviselője által adott, a banktitok kiadására vonatkozó felhatalmazásnak szigorú tartalmi és formai követelményeknek kell eleget tennie ahhoz, hogy a banktitok annak alapján jogszerűen kiadhatóvá váljon. A felhatalmazás érvényességének tartalmi követelményeként a kiszolgáltatható banktitok-kört pontosan meg kell jelölni a nyilatkozatban. A formai követelményként pedig főszabály szerint az ilyen felhatalmazás közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalandó. Kivételesen nem szükséges a nyilatkozat közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalása, ha az ügyfél vagy törvényes képviselője a banktitok kiadására vonatkozó írásbeli nyilatkozatát a pénzügyi intézménnyel történő szerződéskötés keretében nyújtja.

³ <http://www.pszaf.hu/data/cms2103334/penz63.pdf>; <http://www.pszaf.hu/data/cms2103213/penz199.pdf>;

⁴ <http://www.pszaf.hu/data/cms2103378/penz14.pdf> 4. bekezdés

Kizárólag az ügyfél vagy annak törvényes képviselője adhat a banktitok megtartásának kötelezettsége alól felhatalmazást a pénzügyi intézménynek. Így a PSZÁF egyik állásfoglalásában⁵ rögzítette, hogy a polgári ügyben eljáró bíróság részére történő, banktitoknak minősülő adat kiadhatóságát közokiratba foglaltan sem alapozza meg az ügyfél meghatalmazott képviselője által a banktitok kiadására vonatkozóan kiadott nyilatkozat. Hasonló indokok alapján a PSZÁF egy másik esetben⁶ nem találta kiadhatónak az egyik pénzügyi intézmény örökgyó néhai ügyfélének bankszámlájához tartozó iratokat az örökgyó törvényes örökösének igazolt jogi képviselője kérésére.

2.3.2 Hitelintézeti Törvényben meghatározott esetek

A Hitelintézeti Törvényben tételesen felsorolt esetekben a meghatározott szervek, szervezetek, és/vagy hatóságok („Hatóságok”) irányába történő meghatározott adatszolgáltatás során a pénzügyi intézmény mentesül a banktitok megtartásának kötelezettsége alól, vagy a törvény előírásai folytán az adatszolgáltatás eleve nem minősül banktitoksértésnek.

(a) Mentésülés a banktitok megtartásának kötelezettsége alól

A Hitelintézeti Törvény által tételesen felsorolt adatkérésre jogosult Hatóságok pénzügyi intézményhez intézett írásbeli megkeresése esetén a pénzügyi intézményt banktitok megtartásának kötelezettsége nem terheli a Hatóságokkal szemben. Természetesen a banktitok megtartásának kötelezettsége alóli felmentés főszabály szerint ilyen esetekben sem korlátlan, hiszen a mentésülés kizárólag a banktitok kiadása iránti írásbeli kérelemben megjelölt ügyfél vagy bankszámla, illetve a megjelölt adatfajta vonatkozásában érvényesül. A PSZÁF a bankszámla megjelölése kapcsán kifejtette⁷, hogy a banktitok kiadása iránti kérelemben a bankszámlát nem feltétlenül a bankszámla számának feltüntetésével kell megjelölni. A bankszámla megjelölésének követelményét kielégíti minden olyan bankszámlával kapcsolatos adat kérelemben való rögzítése is, amelyek alapján az adott bankszámla minden kétséget kizáróan, egyértelműen és félreérthetetlenül beazonosíthatóvá válik.

⁵ <http://www.pszaf.hu/data/cms2103220/penz206.pdf>

⁶ <http://www.pszaf.hu/data/cms2103362/penz42.pdf>

⁷ <http://www.pszaf.hu/data/cms2103378/penz14.pdf>

A banktitok kiadása iránti írásbeli kérelemnek további kötelező tartalmi eleme az adatkérés céljának megjelölése. A PSZÁF kiemelte⁸, hogy a hatósági megkeresésben foglalt banktitoknak minősülő információt a pénzügyi intézmény nem adhatja ki a kérelmező számára, amennyiben a vonatkozó hatósági megkeresésben az adatkérés célja nincs megjelölve.

Ha a Hitelintézeti Törvény szerint banktitoknak minősülő adat kérésére jogosult Hatóság vonatkozó írásbeli megkeresése valamennyi kötelező tartalmi elemet tartalmaz, a pénzügyi intézmény a kért adatok kiszolgáltatását nem tagadhatja meg. Emiatt a Hitelintézeti Törvény szerint adatkérésre jogosult a rendelkezésre bocsátott adatokat kizárólag az adatkéréskor megjelölt célra használhatja fel.

A PSZÁF a banktitoknak a külföldi hatósági megkeresés alapján történő kiadhatósága kérdésében rámutatott⁹, hogy *„a jogszabályhelyek konkrétan nevesítik azokat az eseteket, ahol valamilyen külföldi szervezet, hatóság részére ki lehet adni adatokat....ha a jogszabály kifejezetten nem hatalmazza fel az intézményeket a külföldre történő adattovábbításra, akkor ilyen tartalmú külföldi megkeresés jogszerűen nem teljesíthető”*. Így az adott felügyeleti állásfoglalás alapjául szolgáló ügyben a PSZÁF nem találta kiadhatónak a banktitoknak minősülő adatokat a külföldi közjegyzők, illetve külföldi bíróságok megkeresésére.

(b) A banktitok sérelmét nem jelentő adatszolgáltatás néhány esete

Bizonyos a Hitelintézeti Törvényben meghatározott adatszolgáltatások nem jelentik a banktitok sérelmét, így az ügyfél (annak törvényes képviselője) felhatalmazása nélkül is jogszerűen teljesíthetők, amennyiben megfelelnek a Hitelintézeti Törvényben az ilyen adatszolgáltatással szemben támasztott követelményeknek. A teljesség igénye nélkül a következőkben néhány ilyen esetet mutatunk be.

(i) Összesített adatszolgáltatása, vagy központi hitelinformációs rendszerbe, illetve referenciaadat-szolgáltató részére nyújtott referenciaadat-szolgáltatás

A pénzügyi intézménynek a banktitok sérelme nélkül szolgáltatathat olyan összesített adatokat, amelyekből az egyes ügyfelek személye vagy üzleti adata nem állapítható meg. Ezenkívül a Hitelintézeti Törvényben meghatározott pénzügyi intézmény, illetve jogi személy a központi

⁸ <http://www.pszaf.hu/data/cms2103378/penz14.pdf>

⁹ <http://www.pszaf.hu/data/cms2103310/penz89.pdf>

hitelinformációs rendszerbe, illetve a külön törvényben meghatározott referenciaadat-szolgáltató részére nyújthat referenciaadat-szolgáltatást. Arra vonatkozóan, hogy átadhatóak-e banktitoknak minősülő ügyfeladatok céginformációs vállalkozások részére a PSZÁF kimondta¹⁰, hogy „*a banktitokra vonatkozó rendelkezések megsértése nélkül kizárólag a központi hitelinformációs rendszer (BAR) részére szolgáltatható ki adat az ügyfelek fizetőképességéről, illetve készségéről...minden más ilyen célú adatátadás a Hitelintézeti Törvény banktitok védelmét célzó szabályaiba ütközik*”.

(ii) Kiszervezett tevékenység végzéséhez szükséges adatszolgáltatás

Nem jelenti a banktitok sérelmét a hitelintézet által kiszervezett tevékenység végzéséhez szükséges adatátadás a kiszervezett tevékenységet végző részére. A PSZÁF 2/2003. számú ajánlásában a PSZÁF részletesen vizsgálta a külföldi személy részére történő kiszervezés esetén a banktitok átadásának szabályait, és kimondta, hogy ilyen irányú jogszabályi felhatalmazás hiányában külföldi személy részére való kiszervezés keretében nincs lehetőség az adatok külföldre történő továbbítására. A PSZÁF szintén kiemelte, hogy amennyiben a külföldre történő kiszervezés során átadandó banktitok egyben személyes adatnak is minősül, az ilyen adattovábbításhoz a Hitelintézeti Törvény által előírtaknak megfelelő ügyfél felhatalmazáson kívül az adatvédelmi törvény adatátadásra vonatkozó rendelkezéseinek is meg kell felelni.

(iii) Cégcsoporton belüli adatátadás esetei

A PSZÁF több állásfoglalásában vizsgálta a banktitok kiadhatóságának kérdését a cégcsoporton belüli adatátadás esetén.

Nem jelenti a banktitok sérelmét, ha a pénzügyi intézmény igazgatóságának írásbeli hozzájárulásával a pénzügyi intézményben minősített befolyással rendelkező tulajdonosnak vagy az ilyen befolyást szerezni kívánó személy, az üzletág átvételét tervező társaság, illetve az ilyen tulajdonos vagy esetleges jövőbeni tulajdonos által felhatalmazott könyvvizsgálónak, jogi vagy más szakértőnek történik adatátadás¹¹. Az ilyen adatátadás kapcsán a PSZÁF rámutatott¹², hogy az

¹⁰ <http://www.pszaf.hu/data/cms2103169/penz155.pdf>

¹¹ Hitelintézeti Törvény 54. § (1) bekezdés (e) pont

¹² <http://www.pszaf.hu/data/cms2103186/penz172.pdf>

idézett jogszabályhely szerinti „*információközlés - törvényesen - csak egyirányú lehet. Azaz a ...bankcsoporttag, átadhatja ügyfelei adatait a... tulajdonosnak, viszont a ... tulajdonos nem adhatja át saját ügyfelei adatait a tulajdonában lévő pénzügyi intézményeknek, befektetési vállalkozásoknak, s nem törvényes az adatátadás az egyes bankcsoporttagok egymás közötti viszonylatában sem*”. (Természetesen ez nem zárja ki, hogy a Hitelintézeti Törvény szerint az ügyfél vagy annak törvényes képviselője által adott megfelelő tartalmú és formájú felhatalmazás alapján a bankcsoporton belül bármilyen irányú adatszolgáltatás történjen.)

A PSZÁF álláspontja szerint¹³ a fent vizsgált eset a befolyással rendelkező tulajdonosnak, illetve az általa felhatalmazott személynek történő adatátadás általános esetét rendezi, míg az adatok külföldre jutását a Hitelintézeti Törvénynek egy másik rendelkezése szabályozza. Ezért a PSZÁF szerint a fent elemzettekhez képest speciálisnak minősül az az eset, amikor a banktitoknak minősülő adatátadásra külföldi hitelintézeti státuszú tulajdonos, illetve az ilyen tulajdonos alkalmazásában lévő szakértő részére kerül sor. A PSZÁF álláspontja szerint ilyen esetben a banktitok átadására jogszerűen kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha a pénzügyi intézmény ügyfele írásban hozzájárult a külföldi pénzügyi intézmény számára történő adattovábbításhoz és a külföldi pénzügyi intézménynél a magyar jogszabályok által támasztott követelményeket kielégítő adatkezelés feltételei minden egyes adatra nézve teljesülnek, valamint a külföldi pénzügyi intézmény székhelye szerinti állam rendelkezik a magyar jogszabályok által támasztott követelményeket kielégítő adatvédelmi jogszabállyal.

(iv) Banktitoknak minősülő adatok átadása közvetítők részére

A Hitelintézeti Törvény alapján nem jelenti a banktitok sérelmét a pénzügyi intézmény által a pénzügyi intézménnyel szerződéses kapcsolatban levő közvetítő részére a közvetítő által közvetített pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződés teljesítéséhez kapcsolódó adatszolgáltatás. A PSZÁF álláspontja szerint¹⁴ az idézett rendelkezés „*alapján kizárólag arra van lehetősége a pénzügyi vállalkozásnak, hogy a közvetítői feladatok ellátásához (és így az elszámoláshoz) elengedhetetlenül szükséges adatokat adja át a közvetítő részére*”.

¹³ <http://www.pszaf.hu/data/cms2103256/penz142.pdf>

¹⁴ http://www.pszaf.hu/data/cms2310952/allasfogl_0712.pdf

2.3.3 A pénzügyi intézmény ügyféllel szemben fennálló követelésének eladása vagy végrehajtása

A pénzügyi intézmény számára portfóliója romlásának megakadályozása céljából szükségessé válhat időről-időre, hogy a nem fizető ügyfélköveteléseket értékesítse, illetve a lejárt ügyfélköveteléseket végrehajtsa. Amennyiben a banktitokra hivatkozással a nem fizető ügyfelek ilyen esetekben megakadályozhatnák, hogy a pénzügyi intézmény a velük szemben fennálló követeléseket értékesítse és/vagy végrehajtsa, az végső soron a hitelezési tevékenység ellehetetlenedését idézhetné elő. Ennek megakadályozása céljából amennyiben a pénzügyi intézmény érdeke ezt az ügyféllel szemben fennálló követelés eladásához vagy lejárt követelés érvényesítéséhez szükségessé teszi a banktitok jogszerűen kiadható (ügyfél felhatalmazás nélkül) harmadik személynek.

3. Összegzés

A banktitok kiadhatósága kapcsán a PSZÁF garanciális szabályként rögzítette¹⁵, hogy a „*banktitok birtokosának bárki forduljon hozzá a titok kiadása érdekében különös felelőssége van az ügyféllel szemben, ugyanis a banktitok kiadhatóságának körülményeiről mindig a titok birtokosának kell a lehető legalaposabban meggyőződnie, ezért mindaddig, míg a bank nem győződött meg erről, a banktitok kiadását megtagadhatja*”.

Budapest, 2013. május

¹⁵ <http://www.pszaf.hu/data/cms2103220/penz206.pdf>